Zbierka súdnych rozhodnutí

NÁVRHY GENERÁLNEJ ADVOKÁTKY
LAILA MEDINA
prednesené 13. júla 2023 [1]

Case C-252/22

Societatea Civilă Profesională de Avocați AB & CD
proti
Consiliul Județean Suceava,
Președintele Consiliului Județean Suceava,
Agenția pentru Protecția Mediului Bacău,
Consiliul Local al Comunei Pojorâta,
za účasti:
QP

[návrh na začatie prejudiciálneho konania, ktorý podal Curtea de Apel Târgu Mureş (Odvolací súd Târgu Mureş, Rumunsko)]

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Životné prostredie – Aarhuský dohovor – Článok 2 bod 4 – Pojem ‚verejnosť' – Prístup k spravodlivosti – Článok 9 ods. 3 – Občianska profesijná spoločnosť advokátov – Uznávanie aktívnej legitimácie v sporoch vyplývajúcich z výkonu profesijnej činnosti – Občianska profesijná spoločnosť advokátov namietajúca proti správnym aktom týkajúcim sa výstavby skládky – Absencia porušenia práva alebo legitímnych záujmov – Pojem ‚konanie, ktoré nie je nedostupne drahé'"

1. Bývalý generálny tajomník Organizácie Spojených národov Kofi Annan opísal Aarhuský dohovor [2] ako „najambicióznejší počin, na aký sa pod záštitou Organizácie Spojených národov v rámci demokracie zameranej na životné prostredie podujalo" [3]. Podľa autorov je tento dohovor „viac než len dohodou o životnom prostredí", keďže sa v ňom „riešia základné aspekty ľudských práv a demokracie vrátane transparentnosti vlády, jej schopnosti reagovať a jej zodpovednosti voči spoločnosti" [4]. Tento výrok, ako sa poukazuje v odbornej literatúre, prispieva k „rozsiahlemu naratívu, ako by sa tento dohovor mal vykladať a chápať" [5].

[1] Jazyk prednesu: angličtina.

[2] Dohovor o prístupe k informáciám, účasti verejnosti na rozhodovacom procese a prístupe k spravodlivosti v záležitostiach životného prostredia bol podpísaný 25. júna 1998 v Aarhuse a nadobudol platnosť 30. októbra 2001. Všetky členské štáty sú zmluvnými stranami tohto dohovoru. V mene Európskeho spoločenstva bol ratifikovaný rozhodnutím Rady 2005/370/ES zo 17. februára 2005 (Ú. v. EÚ L 124, 2005, s. 1; ďalej len „Aarhuský dohovor").

[3] Vyhlásenie bývalého generálneho tajomníka Organizácie Spojených národov Kofiho Annana na prvom zasadnutí zmluvných strán, ktoré sa konalo 21. až 23. októbra 2002 v meste Lucca v Taliansku (ďalej len „prvé zasadnutie zmluvných strán").

[4] Deklarácia z Luccy prijatá na prvom zasadnutí zmluvných strán, dodatok, ECE/MP.PP/2/Add.1, 2. apríla 2004.

[5] BARRITT, E.: *The Foundations of the Aarhus Convention*. London,: Hart Publishing, 2020, s. 12.

2. Týmto návrhom na začatie prejudiciálneho konania žiada Curtea de Apel Târgu Mureş (Odvolací súd Târgu Mureş, Rumunsko, ďalej len „vnútroštátny súd“) o usmernenie, pokiaľ ide o právnu spôsobilosť a aktívnu legitimáciu občianskej profesijnej spoločnosti advokátov, ktorá sa snaží získať prístup k spravodlivosti v oblasti životného prostredia, brániť záujmy svojich členov a všeobecný záujem. Položená otázka znovu poskytuje Súdnemu dvoru príležitosť preskúmať procesné pravidlá podania žaloby v rámci práva Únie v oblasti životného prostredia, ktoré členské štáty môžu stanoviť pre „verejnosť“, so zreteľom na povinnosť členských štátov zabezpečiť účinnú ochranu životného prostredia.

I. Právny rámec

Aarhuský dohovor

3. V článku 2 Aarhuského dohovoru, nazvanom „Definície“, sa v bode 4 stanovuje, že „‚verejnosť‘ znamená jednu alebo viac fyzických alebo právnických osôb a v súlade s vnútroštátnymi právnymi predpismi alebo praxou ich združenia, organizácie alebo skupiny“.

4. V článku 9 Aarhuského dohovoru s názvom „Prístup k spravodlivosti“ sa v odsekoch 2, 3 a 4 stanovuje:

„2. Každá strana, v rámci svojho vnútroštátneho práva, zabezpečí, aby členovia zainteresovanej [dotknutej – *neoficiálny preklad*] verejnosti:

a) majúci dostatočný záujem alebo, alternatívne,

b) ak pretrváva porušovanie ich práva [namietajúci porušovanie práva – *neoficiálny preklad*] v prípadoch, kde to právne predpisy strany upravujúce správne konanie požadujú ako predbežnú podmienku, mali prístup k procesu preskúmania pred súdom a/alebo iným nezávislým a nestranným orgánom ustanoveným na základe zákona s cieľom napadnúť vecnú a procesnú zákonnosť akéhokoľvek rozhodnutia, úkonu alebo opomenutia, podliehajúc článku 6 a v prípadoch stanovených vnútroštátnym právom a bez toho, aby boli dotknuté ustanovenia odseku 3, a iným relevantným ustanoveniam tohto dohovoru.

O tom, čo predstavuje dostatočný záujem a porušovanie práva, bude rozhodnuté v súlade s požiadavkami vnútroštátneho práva a v súlade s cieľom dať zainteresovanej [dotknutej – *neoficiálny preklad*] verejnosti široký prístup k spravodlivosti v rámci rozsahu pôsobnosti tohto dohovoru. Na tento účel sa záujem akejkoľvek mimovládnej organizácie, ktorá spĺňa požiadavky uvedené v článku 2 ods. 5, považuje za dostatočný na účely písmena a). Tieto organizácie budú považované za také, ktorých práva môžu byť porušené na účely písmena b).

…

3. [Okrem toho], bez toho, aby boli dotknuté procesy preskúmania uvedené v odsekoch 1 a 2, každá strana zabezpečí, ak sú splnené podmienky uvedené v jej vnútroštátnom práve, ak sú nejaké, aby členovia verejnosti mali prístup k správnemu alebo súdnemu konaniu umožňujúcemu napadnutie úkonov a opomenutí súkromných osôb a orgánov verejnej moci, ktoré sú v rozpore s jej vnútroštátnym právom v oblasti životného prostredia.

4. [Okrem toho], bez toho, aby boli dotknuté ustanovenia odseku 1, postupy uvedené v odsekoch 1, 2 a 3 zabezpečia zodpovedajúcu a účinnú nápravu vrátane prikázaných úľav, ak sú vhodné, a musia byť primerané, spravodlivé, včasné a nie nedostupne drahé. …“

Právo Únie

5. V článku 8 smernice Rady 1999/31/ES[6] s názvom „Podmienky pre udelenie povolenia“ sa v odseku 1 písm. a) bode 1 stanovuje:

„Členské štáty prijmú také opatrenia, aby zabezpečili, že

a) príslušný orgán nevydá povolenie na skládku[,] pokiaľ sa nepresvedčí, že:

   i) bez toho, aby bol dotknutý článok 3 ods. 4 a 5, projekt skládky spĺňa všetky príslušné požiadavky tejto smernice vrátane príloh.“

Rumunské právo

Zákon č. 51/1995 o organizácii a výkone advokátskej profesie

6. V článku 5 ods. 5 Legea nr. 51/1995 pentru organizarea și exercitarea profesiei de avocat (zákon č. 51/1995 o organizácii a výkone advokátskej profesie, ďalej len „zákon č. 51/1995) sa stanovuje:

„Občiansku profesijnú spoločnosť tvoria dvaja alebo viacerí stáli advokáti. V rámci občianskej profesijnej spoločnosti môžu vykonávať svoju profesiu aj advokáti spolupracovníci alebo advokáti v pracovnom pomere…“

Štatút advokátskej profesie

7. V článku 196 ods. 3 Statutul profesiei de avocat din 3 decembrie 2011 (štatút advokátskej profesie z 3. decembra 2011, ďalej len „štatút advokátskej profesie“), prijatého Uniunea Națională a Barourilor din România (Národná únia advokátskych komôr Rumunska), sa uvádza:

„3. V prípade sporov vyplývajúcich z výkonu profesijnej činnosti môže občianska profesijná spoločnosť konať pred súdom ako žalobca alebo žalovaný, aj keď nemá právnu subjektivitu.“

Zákon č. 554/2004 o konaní vo veciach správneho súdnictva

8. V Legea contenciosului administrativ nr. 554/2004 (zákon č. 554/2004 o konaní vo veciach správneho súdnictva) sa v článku 1 ods. 1 a 2 uvádza:

„1. Osoba, ktorá sa domnieva, že jej verejný orgán spôsobil škodu, pokiaľ ide o jej práva alebo legitímne záujmy, správnym aktom alebo tým, že nedošlo k spracovaniu žiadosti v lehote stanovenej na tento účel zákonom, sa môže obrátiť na príslušný správny súd, aby sa domáhala

[6] Smernica Rady z 26. apríla 1999 o skládkach odpadov (Ú. v. ES L 182, 1999, s. 1; Mim. vyd. 15/004, s. 228).

zrušenia aktu, priznania uvádzaného práva alebo legitímneho záujmu a náhrady vzniknutej škody. Legitímny záujem môže byť súkromný alebo verejný.

2. Osoba, ktorá utrpela škodu, pokiaľ ide o jej práva alebo legitímne záujmy, správnym aktom individuálneho rozsahu, ktorý bol adresovaný inému právnemu subjektu, sa môže tiež obrátiť na správny súd.“

9. Podľa článku 2 ods. 1 písm. p), r) a s) zákona č. 554/2004 o konaní vo veciach správneho súdnictva:

„1. Na účely tohto zákona sa uplatňujú tieto pojmy a výrazy:

p) ‚súkromný legitímny záujem‘ – možnosť domáhať sa určitého správania vzhľadom na realizáciu stanoveného predvídateľného budúceho subjektívneho nároku;

r) ‚verejný legitímny záujem‘ – záujem týkajúci sa právneho systému a ústavnej demokracie, záruky základných práv, slobôd a povinností občanov, uspokojovanie potrieb spoločnosti, plnenie právomocí orgánov verejnej moci;

s) ‚dotknuté spoločenské organizácie‘ – mimovládne štruktúry, odbory, združenia, nadácie a podobné subjekty, ktorých cieľom je ochrana práv rôznych kategórií občanov, resp. riadne fungovanie služieb verejnej správy.“

10. V článku 8 ods. 1a zákona č. 554/2004 o konaní vo veciach správneho súdnictva sa uvádza:

„Fyzické a právnické osoby súkromného práva môžu podať žalobu na ochranu verejného legitímneho záujmu len subsidiárne, ak škoda na verejnom legitímnom záujme logicky súvisí s porušením subjektívneho práva alebo súkromného legitímneho záujmu.“

Mimoriadne nariadenie vlády č. 195/2005 v oblasti ochrany životného prostredia

11. V Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 195/2005 privind protecția mediului (mimoriadne nariadenie vlády č. 195/2005 v oblasti ochrany životného prostredia, ďalej len „OUG č. 195/2005“) sa v článku 5 písm. d) uvádza:

„Štát uznáva právo každej osoby na ‚zdravé a ekologicky vyvážené životné prostredie‘ a na tento účel zaručuje:

d) právo obrátiť sa v záležitostiach životného prostredia priamo alebo prostredníctvom organizácií na ochranu životného prostredia, v závislosti od prípadu, na správne a/alebo súdne orgány bez ohľadu na to, či došlo k škode.“

12. V článku 20 OUG č. 195/2005 sa v odsekoch 5 a 6 uvádza:

„5. Prístup verejnosti k spravodlivosti sa uskutočňuje na základe platných právnych predpisov.

6. Mimovládne organizácie podporujúce ochranu životného prostredia majú právo začať súdne konanie v záležitostiach životného prostredia a majú aktívnu legitimáciu v záležitostiach životného prostredia.“

II. Spor vo veci samej a prejudiciálne otázky

13. Žalobkyňa je občianska profesijná spoločnosť advokátov. Na Tribunalul Cluj (Vyšší súd Kluž, Rumunsko) podala žalobu na žalované miestne orgány, ktorou žiada po prvé zrušenie správnych rozhodnutí o schválení územného plánu a stavebného povolenia týkajúcich sa skládky v obci Pojorâta (ďalej len „skládka“) (ďalej len „napadnuté správne akty“) a po druhé odstránenie skládky.

14. Žalobkyňa tvrdila, že má na žalobu aktívnu legitimáciu, pričom odkazovala na záujmy troch právnikov, ktorí túto občiansku profesijnú spoločnosť tvoria. Tento záujem v podstate spočíval v tom, čo žalobkyňa opisuje ako „silný vplyv“ zapríčinený pocitom zdesenia, ktorý skládka u jej členov vyvolala. Žalobkyňa takisto tvrdí, že koná na účely ochrany všeobecného záujmu regiónu Bukovina a jeho občanov. Uviedla, že jej členovia použili zákonné prostriedky, ktoré majú k dispozícii vďaka svojej profesii, s cieľom chrániť životné prostredie a zdravie ľudí. Pokiaľ ide o vec samu, žalobkyňa predložila viacero argumentov týkajúcich sa nezákonnosti napadnutých správnych aktov.

15. Žalovaní namietali, že žalobkyňa nebola spôsobilá začať súdne konanie ani nemala aktívnu legitimáciu. Pokiaľ ide o vec samu, argumentovali tým, že výstavba skládky spĺňa všetky technické požiadavky stanovené v smernici 1999/31.

16. Rozsudkom zo 7. februára 2019 Tribunalul Cluj (Vyšší súd Kluž) rozhodol, že keďže občianska profesijná spoločnosť advokátov má podľa vnútroštátneho práva právnu spôsobilosť, mala by mať aj spôsobilosť začať súdne konanie. Preto zamietol námietku v rozsahu týkajúcom sa nedostatočnej spôsobilosti občianskej profesijnej spoločnosti advokátov byť účastníkom súdneho konania. Naproti tomu Tribunalul Cluj (Vyšší súd Kluž) vyhovel námietke, pokiaľ ide o absenciu aktívnej legitimácie a právneho záujmu občianskej profesijnej spoločnosti advokátov. Konkrétne uviedol, že podľa článku 8 ods. 1a zákona č. 554/2004 o konaní vo veciach správneho súdnictva žalobca sa môže na verejný záujem odvolávať len v prípade, ak škoda na verejnom záujme súvisí s porušením práva alebo legitímneho súkromného záujmu. Dospel k záveru, že v kontexte OUG č. 195/2005, ktorým sa upravuje prístup k spravodlivosti v otázkach životného prostredia, sa musí rozlišovať medzi MVO pôsobiacimi v oblasti životného prostredia a všetkými ostatnými osobami. Na rozdiel od MVO pôsobiacich v oblasti životného prostredia, ktoré majú aktívnu legitimáciu v súdnych konaniach v oblasti životného prostredia, totiž všetky ostatné osoby, akou je žalobkyňa v konaní vo veci samej, musia dodržiavať všeobecné pravidlá aktívnej legitimácie, ktoré závisia od preukázania porušenia práva alebo legitímneho záujmu. Keďže žalobkyňa začala „objektívny“ spor – teda spor na účely ochrany verejného záujmu bez odvolania sa na porušenie práva alebo súkromného legitímneho záujmu –, Tribunalul Cluj (Vyšší súd Kluž) dospel záveru, že žalobkyňa nemá aktívnu legitimáciu.

17. Žalobkyňa, ako aj Consiliul Județean Suceava (Krajská rada v Suceave) napadli toto rozhodnutie Tribunalul Cluj (Vyšší súd Kluž) na Curtea de Apel Cluj (Odvolací súd Kluž, Rumunsko). Tento súd po tom, ako zamietol vzájomné odvolanie, ktoré podala Krajská rada v Suceave, a vyhovel odvolaniu, ktoré podala žalobkyňa, rozhodnutím č. 1195 z 26. septembra 2019 zrušil napadnutý rozsudok a vrátil vec Tribunalul Cluj (Vyšší súd Kluž).

18. V priebehu odvolacieho konania Krajská rada v Suceave podala na Înalta Curte de Casație și Justiție (Najvyšší kasačný súd, Rumunsko) návrh na postúpenie veci do jurisdikcie iného súdu. Uvedenej žiadosti bolo vyhovené. Vec bola preto postúpená vnútroštátnemu súdu, Curtea de Apel Târgu Mureș (Odvolací súd Târgu Mureș). Rozsudok Curtea de Apel Cluj (Odvolací súd Kluž) bol automaticky zrušený v dôsledku schválenia žiadosti o postúpenie.

19. Vnútroštátny súd poznamenáva, že všeobecné pravidlo aktívnej legitimácie v správnych konaniach vychádza zo „sporu subjektívnej povahy“, čiže takého, v ktorom sa odvoláva na práva či záujmy jednotlivca. Vysvetľuje, že osoba, ktorej práva alebo legitímne záujmy boli poškodené, sa musí odvolať na svoj vlastný záujem, ktorý zákonodarca označuje ako „súkromný legitímny záujem“. Fyzická alebo právnická osoba alebo dotknutá organizácia môže začať „spor objektívnej povahy“ podaním žaloby na účely ochrany verejného legitímneho záujmu len subsidiárne po odvolaní sa na súkromný legitímny záujem.

20. Vnútroštátny súd pripomína, že konkrétne v oblasti ochrany životného prostredia sa v OUG č. 195/2005 uznáva možnosť sporu objektívnej povahy. Kategória osôb, ktoré sa môžu primárne a priamo odvolávať na verejný legitímny záujem, sa však obmedzuje na MVO pôsobiace v oblasti životného prostredia. Prístup všetkých ostatných členov verejnosti sa uskutočňuje v súlade so všeobecnými pravidlami správnych konaní.

21. V prípade konania vo veci samej je žalobkyňou občianska profesijná spoločnosť advokátov, ktorej spôsobilosť začať súdne konanie súvisiace so spormi vychádzajúcimi z výkonu jej profesionálnej činnosti je obmedzená.

22. Vnútroštátny súd uvádza, že žalobkyňa podala žalobu vo vlastnom mene s cieľom chrániť záujmy troch právnikov, ktorí ju tvoria. V tejto súvislosti vnútroštátny súd vysvetľuje, že jeho prvá otázka sa skladá z dvoch aspektov. Prvým aspektom je, či žalobkyňu možno uznať ako „verejnosť“ na účely článku 2 bodu 4 a článku 9 ods. 3 Aarhuského dohovoru. Druhým aspektom je, či sa žalobkyňa na rovnaké účely môže odvolávať na práva a záujmy fyzických osôb, ktoré ju tvoria.

23. V prípade kladnej odpovede Súdneho dvora na jeden alebo obidva aspekty prvej otázky sa vnútroštátny súd svojou druhou otázkou konkrétne pýta, či sa má článok 9 ods. 3 Aarhuského dohovoru spoločne s právom na účinnú súdnu ochranu podľa článku 47 Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „Charta“) vykladať v tom zmysle, že bráni vnútroštátnemu ustanoveniu, ktoré podmieňuje prístup k spravodlivosti občianskej profesijnej spoločnosti advokátov overením existencie vlastného záujmu alebo skutočnosti, že zámerom podanej žaloby je ochrana právnej situácie, ktorá priamo súvisí so samotným účelom, pre ktorý bola uvedená spoločnosť zriadená.

24. Tretia položená prejudiciálna otázka sa týka pravidla, že súdne konanie by nemalo byť podľa článku 9 ods. 4 Aarhuského dohovoru nedostupne drahé. Vnútroštátny súd v tejto súvislosti konštatuje, že v článkoch 451 až 453 Codul de proecudură civilă (Občiansky súdny poriadok, ďalej len „Občiansky súdny poriadok“) sa podrobne stanovuje, z čoho pozostávajú trovy konania (najmä súdne poplatky vo vzťahu k štátu, odmeny advokátov, odmeny poradcov, odmena svedkov, atď.), účastník konania, ktorému môže byť uložená povinnosť nahradiť trovy konania (neúspešný účastník konania na návrh úspešného účastníka konania), ako aj určité kritériá, ktoré môže súd použiť na zníženie odmeny advokáta s uvedením dôvodov. Možnosť zníženia poplatkov sa uplatňuje predovšetkým vtedy, ak sú tieto poplatky jasne neprimerané hodnote či zložitosti veci alebo práci, ktorú vykonal advokát, vzhľadom na okolnosti danej veci.

25. Vnútroštátny súd sa však pýta, či uvedené všeobecné ustanovenia vnútroštátneho práva obsahujú dostatočné kritériá, ktoré by osobe riadiacej sa súkromným právom umožnili posúdiť a predpokladať značné náklady sporov založených na nedodržiavaní právnych predpisov v oblasti ochrany životného prostredia. Poukazuje na to, že takéto náklady môžu danú osobu odradiť od toho, aby v danej záležitosti konala.

26. Za týchto skutkových a právnych okolností Curtea de Apel Târgu Mureș (Odvolací súd Târgu Mureș) rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru tieto prejudiciálne otázky:

„1. Majú sa článok 47 [ods. 1 Charty] v spojení s článkom 19 [ods. 1 druhým pododsekom ZEÚ] a článok 2 bod 4 v spojení s článkom 9 ods. 3 [Aarhuského dohovoru] vykladať v tom zmysle, že právnická osoba, akou je občianska profesijná spoločnosť advokátov, ktorá sa nedovoláva porušenia žiadneho práva alebo vlastného záujmu samotnej právnickej osoby, ale porušenia práv a záujmov fyzických osôb, advokátov, ktorí tvoria túto formu organizácie povolania, spadá pod pojem ‚verejnosť', [a] možno takúto právnickú osobu prirovnať v zmysle článku 2 bodu 4 dohovoru k skupine fyzických osôb konajúcich prostredníctvom združenia alebo organizácie?

2. V prípade kladnej odpovede na prvú otázku, so zreteľom na ciele článku 9 ods. 3 dohovoru a na cieľ účinnej súdnej ochrany práv priznaných právom Únie, majú sa článok 9 ods. 3 dohovoru a článok 47 [prvý a druhý odsek Charty] v spojení s článkom 19 [ods. 1 druhým pododsekom ZEÚ] vykladať v tom zmysle, že bránia ustanoveniu vnútroštátneho práva, ktoré podmieňuje prístup k spravodlivosti takejto občianskej profesijnej spoločnosti advokátov preukázaním vlastného záujmu alebo skutočnosti, že zámerom podanej žaloby je ochrana právnej situácie, ktorá priamo súvisí so samotným účelom, pre ktorý bola táto organizačná forma, v tomto prípade občianska spoločnosť advokátov, zriadená?

3. V prípade kladnej odpovede na prvú a druhú otázku alebo bez ohľadu na odpovede na tieto dve otázky, majú sa článok 9 ods. 3, 4 [a] 5 dohovoru a článok 47 [prvý a druhý odsek Charty] v spojení s článkom 19 [ods. 1 druhým pododsekom ZEÚ] vykladať v tom zmysle, že výraz, že primeraný a účinný prostriedok nápravy, vrátane prijatia súdneho rozhodnutia ‚nie je nedostupne drahý', predpokladá pravidlá a/alebo kritériá obmedzenia nákladov, ktoré má znášať neúspešný účastník konania, v tom zmysle, že vnútroštátny súd musí zabezpečiť splnenie požiadavky, aby náklady neboli nedostupne drahé, pričom sa zohľadní záujem osoby, ktorá sa domáha ochrany svojich práv, ako aj všeobecný záujem na ochrane životného prostredia?"

27. Písomné pripomienky predložili Krajská rada v Suceave, Írsko, poľská vláda a Európska komisia. Žalobkyňa v konaní vo veci samej, Krajská rada v Suceave, Írsko a Európska komisia takisto predniesli ústne vyjadrenia na pojednávaní, ktoré sa konalo 4. mája 2023.

III. Posúdenie

Úvodné poznámky

Práva, ktoré žalobkyňa odvodzuje z práva Únie

28. Komisia vo svojich písomných pripomienkach poukázala na skutočnosť, že konanie vo veci samej patrí do pôsobnosti environmentálneho práva Únie. V tejto súvislosti poznamenáva, že v návrhu na začatie prejudiciálneho konania sa spomína smernica 1999/31, ako aj smernica 2011/92/EÚ[7], a že napadnuté správne akty patria do pôsobnosti práva Únie.

[7] Smernica Európskeho parlamentu a Rady z 13. decembra 2011 o posudzovaní vplyvov určitých verejných a súkromných projektov na životné prostredie (Ú. v. EÚ L 26, 2012, s. 1).

29. Komisia však vyjadrila pochybnosti o jasnosti návrhu na začatie prejudiciálneho konania. Konkrétne uviedla, že vnútroštátny súd nevysvetlil, aké práva žalobkyňa odvodzuje z práva Únie, ani ako by „značný vplyv“, ktorý podľa tvrdenia žalobkyne mala skládka na jej členov, mohol byť relevantný z hľadiska práva Únie.[8] Vzhľadom na uvedené Komisia, vychádzajúc z ustálenej judikatúry, podľa ktorej sa na otázky týkajúce sa práva Únie vzťahuje prezumpcia relevantnosti[9], dospela k záveru, že prejudiciálne otázky sú prípustné.

30. Súhlasím s Komisiou, že konanie vo veci samej patrí do pôsobnosti práva Únie. Na úvod treba pripomenúť že Súdny dvor má právomoc rozhodovať o prejudiciálnych otázkach týkajúcich sa výkladu Aarhuského dohovoru, ktorý bol podpísaný Spoločenstvom a následne schválený rozhodnutím 2005/370, ktorého ustanovenia sú teda neoddeliteľnou súčasťou právneho poriadku Únie.[10] Z návrhu na začatie prejudiciálneho konania ďalej vyplýva, že dotknutá skládka bola vybudovaná v súlade s požiadavkami stanovenými v smernici 1999/31 a že bola predmetom posudzovania vplyvov na životné prostredie v súlade so smernicou 2011/92.

31. Pravda je, že vnútroštátny súd nevysvetlil, ktoré práva žalobkyňa odvodzuje z práva Únie. Keď bola žalobkyni na pojednávaní položená v tejto súvislosti otázka, uviedla, že z práva Únie odvodzuje procesné práva, ktoré vyplývajú zo smernice 1999/31, smernice 2001/42/ES[11] a smernice 2011/92. Pokiaľ ide o smernicu 2001/42, žalobkyňa uviedla, že prijatiu územného plánu súvisiacemu so skládkou nepredchádzalo žiadne posudzovanie vplyvov na životné prostredie a že bolo porušené právo verejnosti na informácie. Pokiaľ ide o smernicu 2011/92, žalobkyňa uviedla, že posudzovanie vplyvov na životné prostredie bolo vykonané, ale že nasledujúci postup bol chybný a bolo porušené právo verejnosti na informácie podľa článku 11 smernice 2011/92. K smernici 1999/31 sa žalobkyňa konkrétnejšie nevyjadrila.

32. V tejto súvislosti je potrebné poukázať na skutočnosť, že prejudiciálne otázky sa týkajú len článku 9 ods. 3 a 4 Aarhuského dohovoru. Z návrhu na začatie prejudiciálneho konania ďalej vyplýva, že pokiaľ ide o podstatu veci, žalobkyňa predniesla niekoľko argumentov týkajúcich sa nezákonnosti napadnutých správnych aktov, kým žalovaní uviedli, že skládka spĺňa všetky technické požiadavky podľa smernice 1999/31.

33. V tomto smere treba pripomenúť, že v súlade s článkom 8 smernice 1999/31 príslušné orgány nevydajú povolenie na skládku, pokiaľ sa nepresvedčia, že sú splnené všetky požiadavky. V rozsahu, v akom sa žaloba týka možného porušenia povinností uložených uvedenou smernicou,[12] súhlasím s tvrdením poľskej vlády, že odpoveď na návrh na začatie prejudiciálneho konania možno založiť na predpoklade, že žalobkyňa sa snaží odvolávať okrem iného na porušenie povinností vyplývajúcich zo smernice 1999/31. To by malo byť postačujúce na to, aby Súdny dvor odpovedal na položené prejudiciálne otázky bez potreby ďalšieho skúmania relevantnosti iných smerníc v oblasti environmentálneho práva Únie.

8 Komisia v tomto zmysle cituje rozsudok z 8. marca 2011, Lesoochranárske zoskupenie (C-240/09, EU:C:2011:125, bod 47).

9 Komisia cituje rozsudok zo 7. júla 2022, Coca-Cola European Partners Deutschland (C-257/21 a C-258/21, EU:C:2022:529, bod 35).

10 Pozri v tomto zmysle rozsudok z 8. novembra 2022, Deutsche Umwelthilfe (Typové schválenie motorových vozidiel) (C-873/19, EU:C:2022:857, bod 48).

11 Smernica Európskeho parlamentu a Rady z 27. júna 2001 o posudzovaní vplyvov určitých verejných a súkromných projektov na životné prostredie (Ú. v. ES L 197, 2001, s. 30; Mim. vyd. 15/006, s. 157).

12 Pozri v tomto zmysle rozsudok z 20. decembra 2017, Protect Natur-, Arten- und Landschaftsschutz Umweltorganisation (C-664/15, EU:C:2017:987, bod 34).

34. Prejudiciálne otázky sú tak relevantné z hľadiska práva Únie v rozsahu, v akom sa súdne preskúmanie napadnutých správnych aktov týka možných porušení povinností stanovených v smernici 1999/31. Dané otázky sú na základe toho preformulované. [13]

Článok 19 ZEÚ a článok 47 Charty

35. Svojou prejudiciálnou otázkou vnútroštátny súd požaduje výklad článku 2 bodu 4 a článku 9 ods. 3 a 4 Aarhuského dohovoru v spojení s článkom 19 ZEÚ a článkom 47 Charty. Ako však poukázala Komisia vo svojich písomných pripomienkach, povinnosť členských štátov ustanoviť v oblastiach, na ktoré sa vzťahuje právo Únie, dostatočné prostriedky nápravy, stanovená v článku 19 ods. 1 ZEÚ, vychádza takisto z článku 47 Charty. Za týchto podmienok sa preskúmanie druhej a tretej prejudiciálnej otázky bude zakladať len na článku 47 Charty, keďže sa zdá, že na účely zodpovedania otázok položených vnútroštátnym súdom a na vyriešenie sporov, ktoré prejednáva, nie je nevyhnutné vykonať samostatné preskúmanie článku 19 ods. 1 druhého pododseku ZEÚ. [14] Pokiaľ ide o prvú prejudiciálnu otázku, z dôvodov, ktoré vysvetlím v kontexte tejto otázky, nie je potrebné vykonať preskúmanie so zreteľom na žiadne z uvedených ustanovení.

Prvá otázka

36. Svojou prvou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa v konaní týkajúcom sa porušenia práva Únie v oblasti životného prostredia môže občianska profesijná spoločnosť advokátov považovať za člena „verejnosti“ v zmysle článku 2 bodu 4 Aarhuského dohovoru v spojení s jeho článkom 9 ods. 3 a so zreteľom na článok 47 Charty, za podmienok, že sa táto občianska profesijná spoločnosť advokátov neodvoláva na porušenie žiadneho práva alebo záujmu špecifického pre tento subjekt, ale skôr na porušenie práv a záujmov členov, ktorí ju tvoria. Takisto sa pýta, či sa fyzické osoby tvoriace občiansku profesijnú spoločnosť advokátov, teda advokáti, môžu považovať za tvoriace „skupinu“ fyzických osôb konajúcu prostredníctvom združenia alebo organizácie v zmysle článku 2 bodu 4 Aarhuského dohovoru.

Úvodné úvahy o tom, kto môže byť členom „verejnosti“

37. V prvom rade treba pripomenúť, že pojem „verejnosť“ sa v článku 2 bode 4 Aarhuského dohovoru vymedzuje tak, že znamená „jednu alebo viac fyzických alebo právnických osôb a v súlade s vnútroštátnymi právnymi predpismi alebo praxou ich združenia, organizácie alebo skupiny“. Vymedzenie tohto pojmu má také široké znenie preto, aby, ako poznamenali Komisia a Írsko, zahŕňal v podstate „*každého*“ pod podmienkou, že sú splnené zákonné požiadavky. Tento výklad podporuje Príručka na uplatňovanie Aarhuského dohovoru, v ktorej sa uvádza, že pojem „verejnosť“ by sa mal vykladať v tom zmysle, že sa v zásade týka „*každej osoby*“ [15].

[13] V tejto súvislosti je potrebné pripomenúť, že podľa ustálenej judikatúry v rámci postupu spolupráce medzi vnútroštátnymi súdmi a Súdnym dvorom, zakotvenom v článku 267 ZFEÚ, prislúcha Súdnemu dvoru poskytnúť vnútroštátnemu súdu odpoveď potrebnú na rozhodnutie vo veci, ktorú začal vnútroštátny súd prejednávať. Z tohto pohľadu Súdnemu dvoru prináleží v prípade potreby preformulovať otázku, ktorá mu je predložená (rozsudok zo 17. novembra 2022, Porr Bau, C-238/21, EU:C:2022:885, bod 24 a citovaná judikatúra).

[14] Pozri v tomto zmysle rozsudok z 19. novembra 2019, A. K. a i. (Nezávislosť disciplinárneho senátu Najvyššieho súdu) (C-585/18, C-624/18 a C-625/18, EU:C:2019:982, bod 169).

[15] Európska hospodárska komisia OSN, *The Aarhus Convention: An Implementation Guide*, 2. vydanie, 2014 (ďalej len „Príručka na uplatňovanie Aarhuského dohovoru“), s. 55. Podľa ustálenej judikatúry Súdneho dvora túto príručku možno považovať za vysvetľujúci dokument, ktorý prípadne možno zohľadniť popri iných skutočnostiach relevantných pre výklad tohto dohovoru, aj keď v ňom uvedené analýzy nemajú žiadnu záväznú silu a normatívny dosah [rozsudok z 8. novembra 2022, Deutsche Umwelthilfe (Typové schválenie motorových vozidiel), C-873/19, EU:C:2022:857, bod 55 a citovaná judikatúra].

38. Pokiaľ ide konkrétne o určenie „združení, organizácií alebo skupín“ fyzických alebo právnických osôb, ktoré tvoria súčasť „verejnosti“ podľa článku 2 bodu 4 Aarhuského dohovoru, treba poukázať, že ak majú tieto „združenia, organizácie alebo skupiny“ právnu subjektivitu, potom sa v každom prípade na ne vzťahuje pojem právnická osoba. V Príručke na uplatňovanie Aarhuského dohovoru sa uvádza, že „formuláciu možno preto vykladať len v tom zmysle, že združenia, organizácie alebo skupiny *bez právnej subjektivity* sa môžu takisto považovať za členov verejnosti podľa dohovoru“ [16]. Zahrnutie „združení, organizácií alebo skupín“ bez právnej subjektivity do vymedzenia pojmu „verejnosť“ je však oprávnené odkazom na *vnútroštátne právne predpisy alebo prax*. Preto ako sa uvádza v Príručke na uplatňovanie Aarhuského dohovoru, „*ad hoc* útvary možno považovať za členov verejnosti, ak sú splnené prípadné požiadavky stanovené vnútroštátnymi právnymi predpismi alebo praxou“, ale „tieto prípadné požiadavky musia byť v súlade s cieľom dohovoru zabezpečiť široký prístup k jeho právam“ [17]. Pri uplatňovaní týchto požiadaviek by sa okrem toho mal zohľadniť článok 3 ods. 4 Aarhuského dohovoru, v ktorom sa pre každú stranu stanovuje povinnosť „riadne uznávať a podporovať združenia, organizácie alebo skupiny podnecujúce k ochrane životného prostredia a zabezpeč[iť], že jej vnútroštátny právny systém je v súlade s týmto záväzkom“.

39. Z toho vyplýva, že „združenie, organizácia alebo skupina“, ktoré spĺňajú požiadavky stanovené vo vnútroštátnom práve, sú členmi verejnosti a sú spôsobilé vykonávať práva, ktoré boli verejnosti udelené Aarhuským dohovorom.

40. V druhom rade treba pripomenúť, že článkom 9 ods. 3 Aarhuského dohovoru sa členom verejnosti spĺňajúcim prípadné podmienky stanovené ich vnútroštátnym právom poskytuje právo napádať úkony a opomenutia, ktoré sú v rozpore s ustanoveniami vnútroštátneho práva v oblasti životného prostredia. V článku 9 ods. 3 sa toto právo členom verejnosti zveruje „bez výslovného spresnenia, kto z verejnosti“ [18] môže toto právo uplatňovať. Osobný rozsah pôsobnosti tohto ustanovenia sa tak týka *všetkých* „členov verejnosti“, ktorí spĺňajú „podmienky uvedené v[o]… vnútroštátnom práve, ak sú nejaké“.

41. V tomto rozsahu sú združenie, organizácia alebo skupina, ktoré spĺňajú požiadavky stanovené vo vnútroštátnom práve spôsobilé začať súdne konanie v kontexte článku 9 ods. 3 na účely napadnutia úkonov alebo opomenutí, na ktoré sa vzťahuje toto ustanovenie. Či takýto člen verejnosti spĺňa kritériá stanovené vo vnútroštátnom práve, aby mohol mať nárok na uplatňovanie práva na prístup k spravodlivosti, je otázkou, ktorá súvisí s aktívnou legitimáciou, a budem sa jej venovať v rámci druhej prejudiciálnej otázky.

42. Z uvedeného vyplýva, že na stanovenie spôsobilosti začať ako člen verejnosti súdne konanie, nie je, ako uviedla poľská vláda, forma alebo cieľ „združenia, organizácie alebo skupiny“ relevantná, pokiaľ spĺňajú požiadavky stanovené vo vnútroštátnom práve. Komisia v rovnakom zmysle uviedla, že nie je relevantné, či daný člen bráni svoj vlastný záujem, záujmy svojich členov alebo záujmy verejnosti.

[16] Príručka na uplatňovanie Aarhuského dohovoru, s. 55 (kurzívou zvýraznila generálna advokátka). Pozri JENDROSKA, J.: Access to Justice in the Aarhus Convention – Genesis, Legislative History and Overview of the Main Interpretation Dilemmas. In: *Journal for European Environmental & Planning Law*, 2020 (17), s. 372 – 408, na s. 386, kde autor poznamenáva, že účelom „kompromisnej formulácie“ článku 2 bodu 4 bolo zahrnúť „každú formu, v ktorej sa fyzické alebo právnické osoby môžu zákonným spôsobom združovať v danom právnom rámci, čím sa od MVO teda nevyhnutne nevyžaduje, aby mali právnu subjektivitu“.

[17] Príručka na uplatňovanie Aarhuského dohovoru, s. 55.

[18] Príručka na uplatňovanie Aarhuského dohovoru, s. 55.

Občianska profesijná spoločnosť advokátov bez právnej subjektivity ako člen „verejnosti“

43. Za okolností sporu vo veci samej je AB&CD občianskou profesijnou spoločnosťou advokátov bez právnej subjektivity. Z návrhu na začatie prejudiciálneho konania vyplýva, že napriek absencii právnej subjektivity má občianska profesijná spoločnosť advokátov právnu spôsobilosť začať súdne konanie v sporoch vyplývajúcich z výkonu jej profesijnej činnosti, v súlade s článkom 196 ods. 3 štatútu advokátskej profesie.

44. Z hľadiska širokého rozsahu pojmu „verejnosť“, ako bolo vysvetlené vyššie, nemôže obmedzenie právnej spôsobilosti občianskej profesijnej spoločnosti advokátov na otázky súvisiace s výkonom jej profesijnej činnosti vylučovať jej spôsobilosť ako člena „verejnosti“ podľa článku 2 bodu 4. Na toto obmedzenie sa však vzťahujú kritériá stanovené vo vnútroštátnom práve týkajúce sa oprávnenia takejto profesijnej spoločnosti začať konanie podľa článku 9 ods. 3 Okrem toho ani skutočnosť, že daná občianska profesijná spoločnosť advokátov sa neodvoláva na poškodenie práv alebo záujmu, ktoré sú pre ňu ako subjekt špecifické, ale na porušenie práv a záujmov členov, ktoré ju tvoria, nemôže brániť jej spôsobilosti ako člena „verejnosti“.

Členovia občianskej profesijnej spoločnosti advokátov ako „skupina“ fyzických osôb

45. Pokiaľ ide o druhý aspekt prvej prejudiciálnej otázky, chápem ho tak, že vnútroštátny súd v zásade požaduje objasniť, či sa *bez ohľadu na zvolenú formu* môžu fyzické osoby tvoriace občiansku profesijnú spoločnosť advokátov považovať za tvoriace „skupinu“ fyzických osôb konajúcu prostredníctvom združenia alebo organizácie v zmysle článku 2 bodu 4 Aarhuského dohovoru. So zreteľom na úvodné úvahy uvedené vyššie by sa tieto osoby mohli považovať za „skupinu“ fyzických osôb konajúcu prostredníctvom združenia alebo organizácie, pokiaľ sú splnené požiadavky stanovené vo vnútroštátnom práve. To znamená, že ak tieto osoby konajú ako *ad hoc* útvar alebo skupina na účely ochrany životného prostredia, určenie toho, či takáto skupina spĺňa prípadné požiadavky stanovené vo vnútroštátnom práve, aby sa mohla považovať za člena „verejnosti“, by náležalo vnútroštátnemu súdu.

Výklad so zreteľom na cieľ zabezpečenia širokého prístupu k spravodlivosti

46. Vnútroštátny súd požiadal o výklad článku 2 bodu 4 Aarhuského dohovoru v spojení s článkom 47 Charty. Článok 47 Charty však nie je relevantný na vymedzenie verejnosti ako takej, ale na posúdenie kritérií stanovených vo vnútroštátnom práve na účely podania žaloby podľa článku 9 ods. 3, ktorý je predmetom druhej otázky. Na základe uvedeného musia byť požiadavky stanovené vnútroštátnymi právnymi predpismi alebo praxou týkajúce sa „združení, organizácií alebo skupín“, ktoré sa môžu považovať za členov „verejnosti“, v súlade so všeobecným cieľom Aarhuského dohovoru zabezpečiť *široký prístup k spravodlivosti*. Hoci sa cieľ „široký prístup k spravodlivosti“ výslovne spomína len v článku 9 ods. 2 a zodpovedajúcich ustanoveniach smerníc v súvislosti s určením „dostatočného záujmu a porušenia práva“ ako podmienka na podanie žaloby, všeobecne sa uznáva, že toto hľadisko predstavuje „všeobecný cieľ“ Aarhuského dohovoru a neobmedzuje sa len na jeho článok 9 ods. 2 [19]

[19] Návrhy, ktoré predniesla generálna advokátka Kokott vo veci Edwards a Pallikaropoulos (C-260/11, EU:C:2012:645, bod 48). Pozri aj SIKORA, A.: *Constitutionalisation of Environmental Protection in EU law*. Zutphen: Europa Law Publishing, 2020, s. 281.

47. Vzhľadom na uvedené sa domnievam, že v konaní zahŕňajúcom porušenie práva Únie v oblasti životného prostredia sa môže občianska profesijná spoločnosť advokátov považovať za člena „verejnosti“ v zmysle článku 2 bodu 4 Aarhuského dohovoru v spojení s jeho článkom 9 ods. 3, za podmienok, že sa táto občianska profesijná spoločnosť advokátov neodvoláva na porušenie žiadneho práva alebo záujmu špecifického pre tento subjekt, ale na porušenie práv a záujmov fyzických osôb, konkrétne advokátov, ktorí túto profesijnú spoločnosť tvoria. Fyzické osoby tvoriace túto občiansku profesijnú spoločnosť advokátov sa môžu považovať za „skupinu“ fyzických osôb konajúcu prostredníctvom združenia alebo organizácie v zmysle vyššie uvedených ustanovení, pokiaľ sú splnené požiadavky stanovené vnútroštátnym právom alebo praxou. Tieto požiadavky musia zaručovať široký prístup k spravodlivosti.

Druhá otázka

48. Svojou druhou otázkou sa vnútroštátny súd v zásade pýta, či sa v konaní zahŕňajúcom porušenie práva Únie v oblasti životného prostredia má článok 9 ods. 3 Aarhuského dohovoru v spojení s článkom 47 Charty vykladať v tom zmysle, že bráni ustanoveniu vnútroštátneho práva, ktoré podmieňuje aktívnu legitimáciu občianskej profesijnej spoločnosti advokátov preukázaním vlastného záujmu alebo skutočnosti, že zámerom podanej žaloby je ochrana právnej situácie, ktorá priamo súvisí so samotným účelom, pre ktorý bol tento druh organizácie zriadený?

49. Z návrhu na začatie prejudiciálneho konania vyplýva, že táto otázka je odôvodnená skutočnosťou, že v platných vnútroštátnych právnych predpisoch sa prípustnosť žaloby voči správnemu aktu podmieňuje tým, že žalobca musí preukázať, že napadnutý akt poškodzuje jeho právo alebo legitímny záujem, ktorý zákonodarca nazýva „súkromným legitímnym záujmom“. Podľa týchto právnych predpisov môže fyzická alebo právnická osoba alebo dotknutá organizácia začať „spor objektívnej povahy“, ktorý spočíva v podaní žaloby na účely ochrany verejného záujmu, len subsidiárne po odvolaní sa na súkromný legitímny záujem. V oblasti súdnych sporov týkajúcich sa životného prostredia sa v OUG č. 195/2005 uznáva možnosť takého sporu objektívnej povahy. Kategória osôb, ktoré sa môžu primárne a priamo odvolávať na verejný legitímny záujem, sa však obmedzuje na MVO pôsobiace v oblasti životného prostredia. Iné osoby vrátane žalobkyne vo veci samej musia dodržiavať všeobecné pravidlá aktívnej legitimácie. Konkrétne môže žalobkyňa ako občianska profesijná spoločnosť advokátov začať súdne konanie s cieľom brániť právnu situáciu súvisiacu so špecifickým účelom jej vytvorenia. Vnútroštátny súd žiada o objasnenie toho, či článok 9 ods. 3 bráni takýmto podmienkam stanoveným vo vnútroštátnom práve na účely určenia aktívnej legitimácie.

Požiadavky na aktívnu legitimáciu a účinná ochrana životného prostredia podľa článku 9 ods. 3 Aarhuského dohovoru

50. V tomto smere treba pripomenúť, že v článku 9 ods. 3 sa uznáva právo členov verejnosti napadnúť úkony a opomenutia súkromných osôb a orgánov verejnej moci, ktoré sú v rozpore s vnútroštátnym právom v oblasti životného prostredia. Z tohto ustanovenia vyplýva, že na to aby bol žalobca nositeľom práv stanovených v tomto ustanovení, musí byť okrem iného „členom verejnosti“ a musí spĺňať „podmienky uvedené v[o]… vnútroštátnom práve, ak sú nejaké“ [20].

[20] Rozsudok z 8. novembra 2022, Deutsche Umwelthilfe (Typové schválenie motorových vozidiel) (C-873/19, EU:C:2022:857, bod 59).

51. Pokiaľ ide o „podmienky“, ktorým môžu podliehať postupy preskúmania, Súdny dvor rozhodol, že členské štáty môžu v rámci diskrečnej právomoci, ktorú majú v tomto ohľade, stanoviť procesné pravidlá stanovujúce podmienky, ktoré musia byť splnené, aby mohli pokračovať v takýchto postupoch preskúmania. [21]

52. Súdny dvor však takisto rozhodol, že hoci článok 9 ods. 3 Aarhuského dohovoru sám osebe nemá v práve Únie priamy účinok, nič to nemení na skutočnosti, že toto ustanovenie v spojení s článkom 47 Charty ukladá členským štátom povinnosť zabezpečiť účinnú súdnu ochranu práv vyplývajúcich z práva Únie, najmä z ustanovení práva v oblasti životného prostredia. [22]

53. Právo na začatie súdneho konania stanovené v článku 9 ods. 3 Aarhuského dohovoru, ktorého cieľom je umožniť zabezpečiť účinnú ochranu životného prostredia, by bolo zbavené akéhokoľvek potrebného účinku, ba priam jeho samotnej podstaty, ak by sa malo pripustiť, že zavedením podmienok uvedených vo vnútroštátnom práve by bolo určitým kategóriám „členov verejnosti“, či dokonca „členov zainteresovanej verejnosti“, ako sú združenia na ochranu životného prostredia spĺňajúce požiadavky stanovené v článku 2 bode 5 Aarhuského dohovoru, odopreté *akékoľvek právo* na začatie súdneho konania proti úkonom a opomenutiam súkromných osôb alebo orgánov verejnej moci, ktoré sú v rozpore s určitými kategóriami ustanovení práva Únie v oblasti životného prostredia. [23]

54. Diskrečná právomoc, pokiaľ ide o vykonávanie článku 9 ods. 3, neumožňuje členským štátom ukladať také prísne podmienky vrátane podmienok týkajúcich sa aktívnej legitimácie, ktoré by prakticky znemožňovali združeniam pôsobiacim v oblasti životného prostredia overiť, či sa dodržiavajú pravidlá environmentálneho práva Únie. [24] V tomto smere je potrebné zohľadniť, že takéto pravidlá sú zvyčajne vo všeobecnom záujme a nie iba v záujme určitých jednotlivcov a že cieľom uvedených organizácií je ochrana všeobecného záujmu. [25]

55. Hoci sa judikatúra Súdneho dvora zameriava na požiadavky týkajúce sa aktívnej legitimácie organizácií pôsobiacich v oblasti životného prostredia, ktoré spĺňajú požiadavky stanovené v článku 2 bode 5, cieľom článku 9 ods. 3 v spojení s článkom 47 Charty je zabezpečiť účinnú súdnu ochranu v oblasti životného prostredia pre všetkých členov verejnosti. Táto všeobecná zásada platí aj pre ďalšie kategórie členov verejnosti, a to najmä vrátane združení, organizácií alebo skupín, ktoré skutočne podporujú ochranu životného prostredia, a to aj vtedy, ak (zatiaľ) formálne nepatria medzi organizácie pôsobiace v oblasti životného prostredia v zmysle článku 2 bodu 5.

56. V tejto súvislosti je v prvom rade potrebné poukázať na skutočnosť, že ako sa správne uvádza v právnickej literatúre, článok 9 ods. 3 Aarhuského dohovoru „nenaznačuje, že by MVO mali mať oproti jednotlivcom nejaké privilégiá“ [26]. V osemnástom bode preambuly tohto dohovoru sa osobitne stanovuje, že „pre verejnosť, vrátane organizácií, musia byť prístupné účinné súdne

[21] Pozri v tomto zmysle rozsudok z 8. novembra 2022, Deutsche Umwelthilfe (Typové schválenie motorových vozidiel) (C-873/19, EU:C:2022:857, bod 63).

[22] Pozri v tomto zmysle rozsudok z 8. novembra 2022, Deutsche Umwelthilfe (Typové schválenie motorových vozidiel) (C-873/19, EU:C:2022:857, bod 66).

[23] Pozri v tomto zmysle rozsudok z 8. novembra 2022, Deutsche Umwelthilfe (Typové schválenie motorových vozidiel) (C-873/19, EU:C:2022:857, bod 67) (kurzívou zvýraznila generálna advokátka).

[24] Pozri v tomto zmysle rozsudok z 8. novembra 2022, Deutsche Umwelthilfe (Typové schválenie motorových vozidiel) (C-873/19, EU:C:2022:857, bod 69).

[25] Pozri v tomto zmysle rozsudok z 8. novembra 2022, Deutsche Umwelthilfe (Typové schválenie motorových vozidiel) (C-873/19, EU:C:2022:857, bod 68).

[26] SOBOTTA, C.: New Cases on Article 9 of the Aarhus Convention. In: *Journal for European Environmental & Planning Law*, 2018, s. 241 – 258, na s. 244. Naproti tomu v článku 9 ods. 2, v ktorom sa upravuje prístup „zainteresovanej verejnosti“ k spravodlivosti, sa rozlišuje medzi organizáciami pôsobiacimi v oblasti životného prostredia a všetkými ostatnými členmi „zainteresovanej verejnosti“.

mechanizmy tak, aby boli chránené ich zákonné záujmy a dodržiavané právne normy“. V článku 3 ods. 4 sa pre strany stanovuje povinnosť, že každá strana uzná a podporí „združenia, organizácie alebo skupiny podnecujúce k ochrane životného prostredia“.

57. Po druhé, hoci sa v článku 9 ods. 3 v spojení s osemnástym odôvodnením nerozlišuje medzi požiadavkami na aktívnu legitimáciu v závislosti od kategórie člena verejnosti, zostáva skutočnosťou, že toto ustanovenie členským štátom umožňuje zavádzať kritériá. Ako už však bolo poukázané, tieto kritériá by mali zohľadňovať právo na účinnú súdnu ochranu v súlade s článkom 47 Charty. Členské štáty by okrem toho pri stanovovaní týchto kritérií nemali ohroziť cieľ zabezpečenia širokého prístupu k spravodlivosti.

58. V tomto smere Súdny dvor uviedol, že cieľ širokého prístupu k spravodlivosti „v širšom ponímaní vyplýva z vôle normotvorcu Únie zachovať, chrániť a zlepšovať kvalitu životného prostredia a viesť verejnosť k tomu, aby pri tom zohrávala aktívnu úlohu“ [27]. Ide o uznanie „vnútornej väzby“ [28] v rámci súdnictva v oblasti životného prostredia medzi vysokou úrovňou ochrany životného prostredia podľa článku 191 ods. 2 ZFEÚ, ako aj článku 37 Charty, a prístupom verejnosti k spravodlivosti. [29]

59. Generálna advokátka Kokott vo svojich návrhoch vo veci Edwards a Pallikaropoulos [30] uviedla, že právna ochrana podľa Aarhuského dohovoru ide nad rámec efektívnej ochrany práv podľa článku 47 Charty. Hoci je totiž cieľom uvedeného ustanovenia „výslovne ochrana *vlastných* práv“, právna ochrana v otázkach životného prostredia „spravidla slúži nielen v prospech individuálnych záujmov žalobcov, ale aj alebo dokonca výlučne záujmom verejnosti“ [31]. Takisto správne poukázala na to, že „uznanie verejného záujmu na ochrane životného prostredia má o to väčší význam, že môže existovať množstvo prípadov, keď nedošlo k narušeniu právom chránených záujmov istých jednotlivcov, resp. tieto záujmy boli narušené len okrajovo“ [32]. V takýchto prípadoch sa „životné prostredie… však pred súdom nemôže samo brániť, ale potrebuje zastúpenie, napríklad prostredníctvom angažovaných občanov alebo mimovládnych organizácií“ [33].

60. V judikatúre Súdneho dvora sa zohľadňuje cieľ zabezpečiť široký prístup k verejnosti, ale zároveň zostáva otvorená na reakciu na *meniacu sa dynamiku* súdnych sporov v oblasti životného prostredia. Súdny dvor uznáva, že angažovaní občania môžu mať úlohu pri ochrane životného prostredia, pričom uviedol, že „jednotlivci a združenia sú prirodzene povolaní zohrávať aktívnu úlohu pri ochrane životného prostredia“ [34].

61. To však neznamená nekvalifikovanú aktívnu legitimáciu pre každého. Výbor pre dodržiavanie Aarhuského dohovoru totiž uviedol, že „zmluvné strany nie sú povinné zaviesť vo svojom vnútroštátnom právnom systéme určitú formu ľudovej žaloby (*actio popularis*) s tým účinkom, že každý môže napadnúť každé rozhodnutie, úkon alebo opomenutie týkajúce sa životného

[27] Rozsudok z 11. apríla 2013, Edwards a Pallikaropoulos (C-260/11, EU:C:2013:221, bod 32).

[28] SIKORA, A.: *Constitutionalisation of Environmental Protection in EU law*, Europa Law Publishing, Zutphen, 2020, s. 280.

[29] Pri ďalším rozvíjaní tejto myšlienky odborná literatúra uvádza, že široký prístup k spravodlivosti by sa mohol považovať za „*procesný rozmer*“ vysokej úrovne ochrany životného prostredia a mohol by sa stať „preklenujúcou zásadou“ v súdnych konaniach v oblasti životného prostredia. SIKORA, A.: c. d., poznámka pod čiarou 29, s. 282.

[30] Návrhy, ktoré predniesla generálna advokátka Kokott vo veci Edwards a Pallikaropoulos (C-260/11, EU:C:2012:645).

[31] Návrhy, ktoré predniesla generálna advokátka Kokott vo veci Edwards a Pallikaropoulos (C-260/11, EU:C:2012:645, body 39 a 40).

[32] Tamže, bod 42.

[33] Tamže.

[34] Rozsudok z 11. apríla 2013, Edwards a Pallikaropoulos (C-260/11, EU:C:2013:221, bod 40).

prostredia“ [35]. Členské štáty si ponechávajú diskrečnú právomoc uplatňovať kritéria na stanovenie podmienok, za ktorých môžu členovia verejnosti konať na účely ochrany životného prostredia. Ako v podstate poukázali Komisia a Írsko, zefektívnenie sporov v oblasti životného prostredia je legitímnym cieľom na zabránenie situácii, ktorú by súdy mohli inak len ťažko zvládnuť. Ako som však už poukázala vyššie, ak by sa z dôvodu kritérií pre aktívnu legitimáciu určitým kategóriám „členov verejnosti“ bránilo v práve na začatie súdneho konania podľa článku 9 ods. 3, bolo by to príliš prísne kritérium na zabezpečenie prístupu k spravodlivosti podľa Aarhuského dohovoru.

62. S cieľom posúdiť, či požiadavky na aktívnu legitimáciu prakticky znemožňujú určitým kategóriám „členov verejnosti“ podať žalobu, je dôležité zohľadniť právny systém ako celok a posúdiť, do akej miery má vnútroštátne právo takéto „blokujúce účinky“ [36].

63. Vnútroštátne právne predpisy v rámci konania vo veci samej umožňujú podľa vysvetlení, ktoré poskytol vnútroštátny súd, aktívnu legitimáciu v súdnych konaniach týkajúcich sa životného prostredia MVO pôsobiacim v oblasti životného prostredia. Ostatní členovia verejnosti musia spĺňať požiadavky na aktívnu legitimáciu podľa platných právnych predpisov. Konkrétne sa musia odvolať na súkromný legitímny záujem, a len subsidiárne na verejný legitímny záujem. Na základe uvedených úvah nie je prijatie modelu súdnych konaní založeného na sporoch subjektívnej povahy ako také nezlučiteľné s článkom 9 ods. 3 Je však na vnútroštátnom súde, aby pri zohľadnení prevládania verejného záujmu v environmentálnych súdnych sporoch v čo najväčšom rozsahu vyložil procesné pravidlá týkajúce sa podmienok, ktoré treba splniť na začatie súdneho konania, v súlade s cieľmi článku 9 ods. 3 a zabezpečenia širokého prístupu k spravodlivosti. Tieto pravidlá by nemali prakticky znemožňovať určitým kategóriám „členov verejnosti“, a to najmä vrátane organizácií, združení alebo skupín, ktoré skutočne podporujú ochranu životného prostredia a spĺňajú všetky požiadavky podľa vnútroštátneho práva, aby moli napadnúť rozhodnutie prijaté na základe správneho postupu, ktorý môže byť v rozpore s právom Únie v oblasti životného prostredia. V tomto smere môže vnútroštátny súd posúdiť na účely výkladu pravidiel aktívnej legitimácie relevantnosť uznávania práva jednotlivca na „zdravé a ekologicky vyvážené životné prostredie“ vo vnútroštátnom práve.

Aktívna legitimácia občianskej profesijnej spoločnosti advokátov na začatie súdneho konania podľa článku 9 ods. 3.

64. Pokiaľ ide konkrétne o aktívnu legitimáciu žalujúcej občianskej profesijnej spoločnosti advokátov, je potrebné pripomenúť, že žalobkyňa tvrdila, že podala žalobu v menej svojich členov a vo verejnom záujme. Treba však podotknúť, že požiadavky aktívnej legitimácie sa musia, pokiaľ ide o žalobkyňu, ešte len stanoviť. Ako sa domnieva Írsko a v podstate aj poľská vláda a Komisia, od vnútroštátneho súdu by sa nemalo žiadať, aby na stanovenie aktívnej legitimácie skúmal fyzické osoby, ktoré „stoja za“ subjektom. V právnych predpisoch sa vo všeobecnosti môžu stanovovať podmienky, za ktorých sú strany oprávnené podávať žalobu na účely ochrany záujmov alebo práv iných osôb alebo verejného záujmu (aktívna legitimácia združenia alebo aktívna legitimácia

[35] Príručka na uplatňovanie Aarhuského dohovoru, s. 198. Ako sa poznamenáva v odbornej literatúre, otázka prístupu k spravodlivosti v oblasti životného prostredia „v zásade zostala predmetom vášnivých diskusií takmer až do konca vyjednávania“, pričom konečný text týkajúci sa tejto otázky je výsledkom „mnohých kompromisných riešení“ medzi veľmi rôznorodými názormi a cieľmi, a preto odzrkadľuje skôr to, čo bolo možné, než to, čo bolo potrebné či požadované“. JENDROSKA, J.: c. d., poznámka pod čiarou 16, s. 398 a 407.

[36] Správa Výboru pre dodržiavanie Aarhuského dohovoru, ACCC/C/2006/18 (Dánsko), bod 30.

v zastúpení).[37] To však podľa všetkého nie je prípad žalobkyne v konaní vo veci samej. Zo spisu okrem toho nevyplýva, že by žalobkyňu jej členovia alebo obyvatelia postihnutej oblasti poverili podaním žaloby v ich mene.

65. Vnútroštátny súd sa takisto pýta, či členovia tvoriaci danú profesijnú spoločnosť môžu byť uznaní za držiteľov aktívnej legitimácie ako „skupina“ osôb. V danom kontexte sa zdá, že žalobkyňa využíva občiansku profesijnú spoločnosť advokátov ako nástroj, aby mohla konať ako *ad hoc* útvar na podporu životného prostredia. Ak chcú dané osoby podať žalobu ako „skupina“, musia konať v takomto postavení. Ak sa vo vnútroštátnom práve nestanovuje inak, vnútroštátny súd by mohol len v čase podania žaloby ako „skupina“ posúdiť, či takáto „skupina“ spĺňa vnútroštátne požiadavky na to, aby mohla byť členom verejnosti, a či môže splniť kritériá aktívnej legitimácie so zreteľom na cieľ zabezpečenia širokého prístupu k spravodlivosti.

66. Na základe uvedeného sa domnievam, že v konaní zahŕňajúcom porušenie práva Únie v oblasti životného prostredia článok 9 ods. 3 Aarhuského dohovoru v spojení s článkom 47 Charty nebráni ustanoveniu vnútroštátneho práva, ktoré podmieňuje prípustnosť žaloby občianskej profesijnej spoločnosti advokátov preukázaním vlastného záujmu alebo skutočnosti, že zámerom podanej žaloby je ochrana právnej situácie, ktorá priamo súvisí so samotným účelom, pre ktorý bol tento druh organizácie zriadený. Je však na vnútroštátnom súde, aby pri zohľadnení prevládania verejného záujmu v environmentálnych súdnych sporoch v čo najväčšom rozsahu vyložil procesné pravidlá týkajúce sa podmienok, ktoré treba splniť na začatie súdneho konania, v súlade s cieľmi článku 9 ods. 3 a zabezpečenia širokého prístupu k spravodlivosti. Tieto pravidlá by nemali prakticky znemožňovať určitým kategóriám „členov verejnosti“, a to najmä vrátane organizácií, združení alebo skupín, ktoré skutočne podporujú ochranu životného prostredia a spĺňajú všetky požiadavky podľa vnútroštátneho práva, aby moli napadnúť rozhodnutie prijaté na základe správneho postupu, ktorý môže byť v rozpore s právom Únie v oblasti životného prostredia.

Tretia otázka

67. Svojou treťou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa v konaniach zahŕňajúcich porušenie práva Únie v oblasti životného prostredia majú článok 9 ods. 3, 4 a 5 Aarhuského dohovoru v spojení s článkom 47 Charty vykladať v tom zmysle, že požiadavka, aby určité súdne postupy poskytovali „zodpovedajúcu a účinnú nápravu“ a neboli „nedostupne drahé“, predpokladá osobitné pravidlá a/alebo kritériá obmedzenia nákladov, ktoré má znášať neúspešný účastník konania, v tom zmysle, že vnútroštátny súd musí zabezpečiť splnenie požiadavky, aby náklady neboli nedostupne drahé, pričom sa zohľadní záujem osoby, ktorá sa domáha ochrany svojich práv, ako aj všeobecný záujem na ochrane životného prostredia.

68. V tomto smere z návrhu na začatie prejudiciálneho konania vyplýva, že v rumunských právnych predpisoch, konkrétne v článkoch 451 až 453 Občianskeho súdneho poriadku, sa stanovuje podrobné rozdelenie trov konania a rôzne kritériá, ktoré súd môže v odôvodnených prípadoch použiť na zníženie odmeny advokátov. Vnútroštátny súd však vyjadruje pochybnosti o tom, či všeobecné kritériá stanovené vo vnútroštátnom práve obsahujú dostatočne špecifické pravidlá a podmienky, aby bolo možné posúdiť a predpokladať značné trovy konania v sporoch v oblasti životného prostredia. Ako uvádza vnútroštátny súd, je to ešte výraznejšie v situáciách, keď môže byť žaloba zamietnutá ako neprípustná z dôvodu absencie spôsobilosti začať súdne

[37] Pozri zo všeobecného hľadiska CANE, P.: *Administrative law*. Oxford: Oxford University Press, 2011, s. 285 a nasl., a CADIET, L., NORMAND, J., AMRANI MEKKI, S.: *Théorie générale du procès*. PUF, 3. vydanie, 2020, bod 171 a nasl.

konanie alebo nesplnenia požiadaviek aktívnej legitimácie a právneho záujmu. Vnútroštátny súd napokon žiada o objasnenie toho, či sa judikatúra Súdneho dvora týkajúca sa článku 11 ods. 4 smernice 2011/92 o účasti verejnosti v rozsudku vo veci North East Pylon Pressure Campaign a Sheehy [38] vzťahuje na článok 9 ods. 4 Aarhuského dohovoru.

69. Po prvé, pokiaľ ide o otázky týkajúce sa uplatnenia judikatúry na výklad pravidla, že opravný prostriedok nesmie byť nedostupne drahý, stanoveného v článku 9 ods. 4 Aarhuského dohovoru, rozsudok vo veci North East Pylon Pressure Campaign a Sheehy na ne už poskytuje odpoveď. Súdny dvor v tomto rozsudku uviedol, že v článku 9 ods. 4, ktorý spresňuje vlastnosti, ktoré majú mať opravné prostriedky, a najmä to, že opravné prostriedky nesmú byť nedostupne drahé, sa výslovne vzťahuje tak na opravné prostriedky uvedené v odseku 3, ako aj na tie uvedené okrem iného v odseku 2. [39]

70. V dôsledku toho sa pravidlo, že opravný prostriedok nesmie byť nedostupne drahý, musí považovať za uplatniteľné na postup, o ktorý ide v spore vo veci samej a ktorý zahŕňa uplatňovanie článku 9 ods. 3.

71. Po druhé, pokiaľ ide o kritériá na posudzovanie nákladov a zohľadnenie súkromného, ako aj všeobecného záujmu o ochranu životného prostredia, malo by sa hneď na začiatku uviesť, že článok 3 ods. 8 Aarhuského dohovoru výslovne povoľuje primerané trovy konania. Pokiaľ nie je výška trov konania nadmerná, článok 9 ods. 4 nebráni uloženiu povinnosti nahradiť trovy konania. [40] Keďže dané ustanovenie neobsahuje žiadne osobitné kritériá, posúdenie trov konania nie je vopred určené, ale závisí od okolností jednotlivých prípadov a vnútroštátneho právneho systému. [41]

72. Vo svojom rozsudku vo veci Edwards a Pallikaropoulos [42] Súdny dvor identifikoval relevantné kritériá na posúdenie a výklad pravidla, že opravný prostriedok nesmie byť nedostupne drahý. Tieto kritériá poukazujú na *celkové* a súhrnné posúdenie problému nadmerných trov konania. Z rozsudku konkrétne vyplýva, že vnútroštátny súd musí zohľadniť všetky relevantné ustanovenia vnútroštátneho práva, že musí zohľadniť záujem osoby, ktorá chce chrániť svoje práva, ako aj verejný záujem ochrany životného prostredia, a to, že trovy súdneho konania nesmú presiahnuť finančné prostriedky dotknutej osoby ani sa v žiadnom prípade nesmú javiť ako objektívne neprimerané. [43] Pokiaľ ide o analýzu finančnej situácie dotknutej osoby, vnútroštátny súd môže zohľadniť aj situáciu dotknutých účastníkov konania, primeranú možnosť úspechu navrhovateľa, závažnosť konania pre navrhovateľa a pre ochranu životného prostredia, zložitosť uplatniteľného práva a konania, ako aj prípadnú nerozvážnu povahu návrhu v rôznych štádiách konania. [44]

73. Súdny dvor ďalej uviedol, že pravidlo, že opravný prostriedok nesmie byť nedostupne drahý, vyplýva v oblasti životného prostredia z dodržiavania práva na účinný prostriedok nápravy zakotveného v článku 47 Charty, ako aj zo zásady efektivity, podľa ktorej procesné podmienky

38 Rozsudok z 15. marca 2018 (C-470/16, EU:C:2018:185).

39 Rozsudok z 15. marca 2018, North East Pylon Pressure Campaign a Sheehy (C-470/16, EU:C:2018:185, bod 48).

40 Rozsudok zo 16. júla 2009, Komisia/Írsko (C-427/07, EU:C:2009:457, bod 92), a návrhy, ktoré predniesla generálna advokátka Kokott vo veci Edwards a Pallikaropoulos (C-260/11, EU:C:2012:645, bod 34).

41 Pozri v tomto zmysle návrhy, ktoré predniesla generálna advokátka Kokott vo veci Edwards a Pallikaropoulos (C-260/11, EU:C:2012:645, bod 36), s odkazom na viaceré zistenia a odporúčania Výboru pre dodržiavanie Aarhuského dohovoru.

42 Rozsudok z 11. apríla 2013, Edwards a Pallikaropoulos (C-260/11, EU:C:2013:221).

43 Pozri v tomto zmysle rozsudok z 11. apríla 2013, Edwards a Pallikaropoulos (C-260/11, EU:C:2013:221, body 38 až 40).

44 Tamže, body 41 a 42.

žalôb určených na zabezpečenie ochrany práv, ktoré osobám podliehajúcim súdnej právomoci vyplývajú z práva Únie, nesmú prakticky znemožniť alebo nadmerne sťažiť výkon práv, ktoré priznáva právny poriadok Únie. [45]

74. So zreteľom na článok 47 Charty náklady na začatie súdneho konania podľa Aarhuského dohovoru alebo na presadzovanie práva Únie v oblasti životného prostredia by nemali byť natoľko vysoké, aby zabránili verejnosti podať vo vhodných prípadoch návrh na preskúmanie. [46]

75. V rámci konania vo veci samej sa vo vnútroštátnych právnych predpisoch nestanovujú presné pravidlá týkajúce sa osobitne súdnych konaní v sporoch v oblasti životného prostredia. Keďže v kontexte článku 9 ods. 4 majú členské štáty širokú diskrečnú právomoc, absencia podrobného stanovenia trov v súdnych konaniach v oblasti životného prostredia sa nemôže ako taká považovať za nezlučiteľnú s pravidlom, že opravný prostriedok nesmie byť nedostupne drahý.

76. Z článku 3 ods. 1 Aarhuského dohovoru však vyplýva, že zmluvné strany dohovoru musia vytvoriť a udržiavať „jasný, transparentný a ucelený rámec“ na vykonávanie ustanovení tohto dohovoru. Okrem toho z článku 9 ods. 5 vyplýva, že zmluvné strany dohovoru zvážia vytvorenie vhodných podporných mechanizmov s cieľom odstrániť alebo znížiť finančné a iné bariéry v prístupe k spravodlivosti. Je na vnútroštátnom súde, aby overil, či existujúce mechanizmy vnútroštátneho práva spĺňajú tieto požiadavky, a vyložil svoje vnútroštátne procesné právo tak, aby bolo v čo najväčšej miere v súlade s cieľmi stanovenými v článku 9 ods. 3 a 4, aby súdne postupy ako celok neboli nedostupne drahé, pričom zohľadní kritériá stanovené v judikatúre Súdneho dvora. [47]

77. Takisto treba poukázať, že v kontexte celkového a súhrnného posúdenia, ktoré musí vykonať vnútroštátny súd so zreteľom na kritériá stanovené v rozsudku vo veci Edwards a Pallikaropoulos, nebráni možná absencia aktívnej legitimácie žalobcu ako taká uplatňovaniu pravidla, že opravný prostriedok nesmie byť nedostupne drahý.

78. Na základe uvedeného sa domnievam, že v konaniach zahŕňajúcich porušenie práva Únie v oblasti životného prostredia sa majú článok 9 ods. 3, 4 a 5 Aarhuského dohovoru v spojení s článkom 47 prvým a druhým odsekom Charty vykladať v tom zmysle, že požiadavka, aby určité súdne postupy poskytovali „zodpovedajúcu a účinnú nápravu“ a neboli „nedostupne drahé“, nepredpokladá osobitné pravidlá a/alebo kritériá obmedzenia nákladov, ktoré má znášať neúspešný účastník konania. Vnútroštátnemu súdu však prislúcha vykladať vnútroštátne procesné právo v najvyššej možnej miere v súlade s cieľmi stanovenými v článku 9 ods. 3 a 4 Aarhuského dohovoru tak, že trovy súdnych konaní nesmú byť ako celok nedostupne drahé.

[45] Rozsudok z 11. apríla 2013, Edwards a Pallikaropoulos (C-260/11, EU:C:2013:221, bod 33).

[46] Pozri v tomto zmysle rozsudok z 11. apríla 2013, Edwards a Pallikaropoulos (C-260/11, EU:C:2013:221, bod 34).

[47] Pozri v tomto zmysle rozsudok z 15. marca 2018, North East Pylon Pressure Campaign a Sheehy (C-470/16, EU:C:2018:185, bod 57).

IV. Návrh

79. Na základe všetkých uvedených úvah navrhujem, aby Súdny dvor odpovedal na prejudiciálne otázky takto:

1. V konaní zahŕňajúcom porušenie práva Únie v oblasti životného prostredia sa občianska profesijná spoločnosť advokátov môže považovať za člena „verejnosti“ v zmysle článku 2 bodu 4 Aarhuského dohovoru v spojení s jeho článkom 9 ods. 3, za podmienok, že sa táto občianska profesijná spoločnosť advokátov neodvoláva na porušenie žiadneho práva alebo záujmu špecifického pre tento subjekt, ale na porušenie práv a záujmov fyzických osôb, konkrétne advokátov, ktorí túto profesijnú spoločnosť tvoria. Fyzické osoby tvoriace túto občiansku profesijnú spoločnosť advokátov sa môžu považovať za „skupinu“ fyzických osôb konajúcu prostredníctvom združenia alebo organizácie v zmysle uvedených ustanovení, pokiaľ sú splnené požiadavky stanovené vnútroštátnym právom alebo praxou. Tieto požiadavky však musia zaručovať široký prístup k spravodlivosti.

2. V konaní zahŕňajúcom porušenie práva Únie v oblasti životného prostredia článok 9 ods. 3 Aarhuského dohovoru v spojení s článkom 47 Charty nebráni ustanoveniu vnútroštátneho práva, ktoré podmieňuje prípustnosť žaloby podanej občianskou profesijnou spoločnosťou advokátov preukázaním vlastného záujmu alebo skutočnosti, že zámerom podanej žaloby je ochrana právnej situácie, ktorá priamo súvisí so samotným účelom, pre ktorý bol tento druh organizácie zriadený. Je však na vnútroštátnom súde, aby pri zohľadnení prevládania verejného záujmu v environmentálnych súdnych sporoch v čo najväčšom rozsahu vyložil procesné pravidlá týkajúce sa podmienok, ktoré treba splniť na začatie súdneho konania, v súlade s cieľmi článku 9 ods. 3 a zabezpečenia širokého prístupu k spravodlivosti. Tieto pravidlá by nemali prakticky znemožňovať určitým kategóriám „členov verejnosti“, a to najmä vrátane organizácií, združení alebo skupín, ktoré skutočne podporujú ochranu životného prostredia a spĺňajú všetky požiadavky podľa vnútroštátneho práva, aby moli napadnúť rozhodnutie prijaté na základe správneho postupu, ktorý môže byť v rozpore s právom Únie v oblasti životného prostredia.

3. V konaní zahŕňajúcom porušenie práva Únie v oblasti životného prostredia sa majú článok 9 ods. 3, 4 a 5 Aarhuského dohovoru v spojení s článkom 47 prvým a druhým odsekom Charty vykladať v tom zmysle, že požiadavka, aby určité súdne postupy poskytovali „zodpovedajúcu a účinnú nápravu“ a neboli „nedostupne drahé“, nepredpokladá osobitné pravidlá a/alebo kritériá obmedzenia nákladov, ktoré má znášať neúspešný účastník konania. Vnútroštátnemu súdu však prislúcha vykladať vnútroštátne procesné právo v najvyššej možnej miere v súlade s cieľmi stanovenými v článku 9 ods. 3 a 4 Aarhuského dohovoru tak, že trovy súdnych konaní nesmú byť ako celok nedostupne drahé.